

نظم نوین

ویژه ۱

نامه های زندان

روزالوکزامبورگ

فهرست.....	صفحه
سرسخن.....	۵
درباره ترجمه.....	۱۷
ورشو، زندان پلیس، ۵ نوامبر ۱۹۰۶.....	۱۸
قلعه ورنک، ۲۶ ژانویه ۱۹۱۷.....	۲۲
زندان «ورنک» ۱۵ ژانویه ۱۹۱۷.....	۲۹
زندان «ورنک» ۲ مه ۱۹۱۷.....	۳۱
زندان «برسلو» نیمه دسامبر ۱۹۱۷.....	۳۵

سرسخن

پیش از آنکه به متن اصلی بپردازیم، مختصری از زندگی نامه و شرح مبارزات روزا لوکزامبورگ را بدست می‌دهیم، تا روحیه و روح نامه‌های او را بهتر شناسانده باشیم.

روزا لوکزامبورگ در ۵ مارس ۱۸۷۱، در شهر کوچکی در جنوب لهستان بدنیا آمد. تولد او چند روز قبل از برپاشدن «کومون» انقلابی پاریس، و مرگش دو سال پس از روی کار آمدن انقلابیون در روسیه بود. همه زندگی او نیز، به راه انقلاب طی شد.

روزا سه ساله بود که خانواده اش شهر زامسک (۱) را بسوی ورشو ترك گفتند. او تحصیلات خود را در همین شهر آغاز کرد. در پنج سالگی می‌خواند و می‌نوشت. و داستان‌های خود را به مجلات کودکان می‌فرستاد. در این سن بود که به سل استخوان مبتلا گشت و یکسال بستری شد. بعدها نیز اندام کوچک و نحیف او حکایت از این ضعف جسمانی داشت، وضعی که هرگز بر روح او غلبه نکرد.

یهود آزاری در لهستان، از کودکی او را با ستم اجتماعی که بر او و خانواده اش می‌رفت، آشنا ساخت. در سیزده سالگی وارد مدرسه دخترانه ورشو شد. یهودیان بسختی به این مدرسه راه داشتند و بکار بردن زبان لهستانی ممنوع بود. در اینجا بود که روزا فعالیت سیاسی و زیرزمینی خود را آغاز کرد. در ۱۸۸۷ و در ۱۷ سالگی با درجه ممتاز فارغ التحصیل شد. اما به جرم «رفتار شورشی» و مخالفت با حکومت، از دریافت مدال طلا محروم گشت.

1. Zamosc

در ۱۸۸۹ روزا لوکزامبورگ مجبور شد لهستان را ترک گوید. پلیس او را شناسائی کرده بود. رهبر گروه کارگری ورشو، «مارتن کاس پرزاک»^۱ وسیله فرار او را فراهم آورد. روزا پنهان در انبوهی کاه در یک گاری روستائی از سرحد آلمان و روس گذشت و خود را به زوریخ در سوئیس رساند. در این سال، زوریخ مرکز تجمع و فعالیت مارکسیستها و مهاجرین سیاسی روسی و لهستانی بود. جوانانی که از زندانهای تزار گریخته بودند و یا تحت تعقیب قرار داشتند، در این شهر بصورت گروهی زندگی می کردند. روزا لوکزامبورگ به این جمع پیوست. از جمله با پلخانوف و «اکسلرود»^۲ آشنا شد. ایام فراغت آنان به مطالعه در فلسفه، مکتبهای سیاسی، ادبیات روسی، مارکسیسم شیوه های مبارزه طبقاتی می گذشت. رفته رفته جنبه روشنفکرانه این جلسات روزا لوکزامبورگ را برانگیخت و انتقادهای تند و آتشین خود را علیه افکار و جمععاتی که در مسیر انقلاب نمی افتند، آغاز نمود.

هم زمان با فعالیت سیاسی، روزا لوکزامبورگ در رشته علوم طبیعی و ریاضیات دانشگاه زوریخ به تحصیل پرداخت، و در سال ۱۸۹۷ دکترای خود را در علوم سیاسی از دانشکده حقوق گرفت. بعدها به شوخی می گفت، صاحبخانه اش او را بعنوان موجودی «وحشتناک» می نگرست، زیرا هرگز زن «دکتر» ندیده بود. خاصه که در آن ایام زنان در تحصیلات عالی دانشگاهی کمتر دیده میشدند. در این دوران روزا لوکزامبورگ به مطالعه ریکاردو، مارکس و آدام اسمیت برآمد. او تا آخرین دم یکی از وفادارترین شاگردان مارکس باقی ماند و شعار «کارگران جهان متحد شوید» را به مفهوم واقعی مرام زندگی خود قرار داد. همچنین پیگیرانه دروس اقتصادی «ژینوس ولف»^۳ دنبال کرد.

۱. Martin Kas przak (۱۹۰۵-۱۸۶۰)، انقلابی لهستانی که با حزب «سوسیال-دموکرات» لهستان همکاری

می کرد و بیشتر عمر او در زندان گذشت و در اثر کار با اعمال شاقه عمر زندان درگذشت.

۲. Pavel Axelrod (۱۹۲۸-۱۸۵۰) از نخستین رهبران سوسیال-دموکراسی در روسیه بود که بعدها به جانبداری

از متدیولها برخاست.

۳. Julius Wolff اقتصاددان آلمانی.

و عقاید و افکار استاد را در هر جلسه به یاد انتقاد گرفت. بعدها ولف یا احترام از «شخصیت خارق العاده» شاگرد دیرینه اش یاد می کرد.

در ۱۸۹۲ و در طی اقامتش در زوریخ، همراه با گروهی «حزب سوسیالیست لهستان» را بنیاد نهاد. اما میان او و رهبران حزب اختلاف افتاد. حزب معتقد به فعالیت در جهت استقلال لهستان بود، و روزالوکزامبورگ اعتقاد داشت که طرح جداگانه مسئله لهستان انحرافی است، زیرا مبارزه طبقه کارگر را از مسیر اصلی خود دور می سازد و خط واحدی میان کارگران و منافع بورژوازی ایجاد می کند.

از دیدگاه او استقلال لهستان به برپاشدن جمهوری دموکراتیک در روسیه بستگی داشت. پس نخست باید بساط استبدادی تزارها برچیده شود تا اتحاد پرولتاریای لهستان و پرولتاریای روسیه جایگزین اتحاد بورژوازی در این دو کشور گردد. این دیدگاه بر تکالیف دموکراتیک پرولتاریا چشم پوشی می کرد: لنین در انتقاد بر روزا لوکزامبورگ، این دیدگاه را خلاف جریانهای واقعی مبارزات طبقاتی جاری می دانست.

در ۱۸۹۴ همراه با گروهی از مهاجرین لهستانی حزب را ترک گفت، و بدنبال آن «حزب سوسیال-دموکراسی لهستان» را برپا داشت و خود یکی از رهبران اصلی آن باقی ماند. کسی که در این دوره بیش از دیگران در افکار و عواطف روزا تأثیر گذاشت، «لئوتیسکو» بود. لئو در جنبش لهستان نقشی برجسته داشت، بعدها نیز جزو رهبران گروه «اسپارتوکوس» درآمد، و نهضت کارگری ویلنا هم بدست او ایجاد گشت. همچنین او بود که گروهی از ارتشیان را در جهت انقلاب تشکل داد، روزا دوستی عمیق خود را با لئو تا دم مرگ نگهداشت، پانزده سالی هم با او زندگی کرد. قتل آن دو نیز بفاصله یکماه از یکدیگر بود.

در ۱۸۹۷ روزا لوکزامبورگ راهی آلمان شد که در این سالها مرکز جنبش جهانی کارگری و کانون فعالیت های سیاسی بود. پس از

۱. Léo Jogiches (Tyszko). (۱۹۱۹ - ۱۸۶۷) از رهبران عمده سوسیال-دموکراسی لهستان. در ۱۸۸۹

دستگیر و در قلعه والنا زندانی شد. در ۱۹۱۹ بدست حکومت آلمان به قتل رسید.

مدتی کوتاه مقام مهمی در سوسیال-دموکراسی آلمان بدست آورد، و زندگی پرشور او بعنوان مبارز انقلابی، روزنامه نگار، نویسنده و محقق مارکسیسم آغاز شد. از همکاران او در این دوره می توان از «اگوست بیل» و «کلارا زتکین»^۱ یاد کرد. زتکین پایه گذار «انترناسیونال زنان پرولتر» بود و روزنامه «برابری» ارگان سازمان زنان حزب را منتشر می کرد. همکاری این دو بیشتر در زمینه سیاسی بود تا در مسئله زنان. روزا لوکزامبورگ گرچه زنان را به بسیج و تشکل در جهت انقلاب میخواند، اما هرگز حاضر نشد در راه رهائی زنان گامی فعالانه بردارد. همه دشنام ها و ناسزاهائی را هم که دشمنانش بعنوان زن نثارش می کردند ناشنیده می گرفت و طبیعی می دانست. برای او ظلم به زن جدا از ظلم به کارگران و دهقانان و اقلیت ها نبود. بعبارت دیگر: تا ظلم هست، ظلم به زن هست. پس فقط در انقلاب سوسیالیستی است که زن همراه که با طبقات زحمتکش رها می شود، به استقلال اقتصادی و سیاسی دست می یابد، و بندهای ستم خانوادگی را می گسلد. اینجا نیز روزا لوکزامبورگ همچون در برخورد به مساله های ملی بر اشکال مشخص طریقه ی انقلابی چشم می پوشد. اگر زنان، تنهادر سوسیالیستی آزادی بدست تواند آورد، آشکارا پرولتاریا هم تنها با دیکتاتوری پرولتاریا رها تواند شد. اما پرولتاریا بدون درگیری و مبارزات جاری، بدون فرارونیدن از درخواستهای ابتدائی، تنها به بی تفاوتی سیاسی، دچار خواهد شد. درگیر کردن زنان در مبارزه برای حقوق ویژه، نهایتاً به درگیری شان علیه نظم موجود فرا خواهد روئید. کلارا زتکین درباره همکاری می گفت: او يك هدف داشت و بس، و در این کوشش تاریخی پیگیر خلاصه می شد: برانگیختن عزم قدرت در کارگران، تا به

۱. August Bebel (۱۸۵۸-۱۹۴۰)، از رهبران و بنیانگذاران «سوسیال-دموکراسی آلمان» و «انترناسیونال دوم».

در ۱۸۷۲ به زندان افتاد به جرم «خیانت». از آثار مهم او «سوسیالیسم و مسئله زن» را می شناسیم.

۲. Clara Zetkin از اعضای سوسیال دموکراسی قبل از جنگ، از فعالین نهضت «اسارتاکوس» در از جمله های

درخشان حزب کمونیست آلمان و انترناسیونال کمونیست. روزا لوکزامبورگ با او مکاتبات مهمی دارد که متأسفانه

نمانده بدست میاوریم.

اجرای حکم تاریخ یعنی پیکار با سرمایه‌داری برآیند. روزا لوکزامبورگ خود نیز معترف بود: «برای من همبستگی جهانی کارگران مقدس‌ترین و شریف‌ترین چیزی است که در دنیا وجود دارد. اینست آرمان من! ترجیح می‌دهم بمیرم تا به این آرمان وفادار نمانم.» و یا: «تنها راه واقعی دفاع از آزادیهای ملی، مبارزه طبقاتی علیه امپریالیسم است، و انترناسیونال سوسیالیست‌ان وطن واقعی پرولتاریا است که وطن‌های دیگر در گرو آنست.» کارگران نیز به وفاداری این هم‌مرز خود نیک آگاه بودند، و چنانکه خواهیم دید، بهنگام رهائی روزا از زندان، آنان بودند که به پیشوازش می‌شناختند.

در این سالها فعالیت روزا لوکزامبورگ در کنار توده‌ها بود. هم‌زمان با این مبارزه، با تشریحات سوسیالیستی در برلن^(۱) و در لایپزیک^(۲) همکاری می‌کرد. در اینجا بود پاسخ مشهور خود را به برنشتین^(۳) انتشار داد و همراه با کلارا زتکین، پلخانوف و آگوست بیل به طرد عقایدی برخاست که راه اصلاحات را جانشین انقلاب می‌کرد و نظام سرمایه‌داری را برجای می‌گذاشت.

در ۱۹۰۵، روزا لوکزامبورگ، با پاسپورت ساختگی به لهستان بازگشت، و بار دیگر به نهضت سوسیال-دموکراسی آلمان پیوست که دوست دیرینه‌اش «لئوتیسکو» رهبری می‌کرد.

در ۴ مارس ۱۹۰۶، روزا برای نخستین بار دستگیر شد و به زندان پلیس ورشو افتاد: در اطاقی تاریک، بی‌روزنه، و مرطوب. در این موقع او سخت بیمار بود و قوای جسمانی‌اش روبه تحلیل می‌رفت. اما هرگز در نامه‌های او از زندان این ضعف انعکاس نیافت و روزا می‌کوشید،

۱- در برلن همکاری روزا با Neue Zeit بود.

۲- در روزنامه Leipziger volkzeitung

۳- Edward Bernstein (۱۸۵۰-۱۹۳۲) از اعضای سوسیال-دموکراسی آلمان. بدنبال تزه‌های انحرافی که مطرح

کرد، رهبر جناح فرصت‌طلب و راست سوسیال-دموکراسی شد. پاسخ روزا لوکزامبورگ به او تحت عنوان

Reform or Revolution، یکی از نخستین آثار عمده اوست، که بخش نخستین آن در سپتامبر ۱۸۹۸ و

قسمت دوم آن با عنوان Evolutionary Socialism در ۱۸۹۹ منتشر شد.

با داستان‌های شادببخش و پرامید از تضعیف روحیه خواننده‌اش جلوگیری کند. این بازداشت چندماهه بیشتر طول نکشید و تصدیق کمسیون طبّی زندان، سبب آزادی او گشت. روزا لهستان را به سوی روسیه ترك گفت. در طی چند ماه اقامت، مقاله معروف خود «اعتصاب عمومی، حزب و سندیکا» را نوشت سپس به آلمان بازگشت تا در کنگره جهانی اشتوتگارت شرکت جوید. در ۱۹۰۷، انترناسیونالیست سوسیالیست» تشکیل این کنگره را ضروری دانست زیرا در اثر انقلاب ۱۹۰۵ روسیه و جنگ ۱۹۰۶ مراکش، بحران و اختلاف در غرب به حدی بود که بوی جنگ جهانی می‌آمد. در این کنگره روزا همراه به چین و مارتوف نظر داد که در صورت بروز جنگ باید اعتصابات عمومی و از جمله اعتصاب در ارتش را برانگیخت و سیاست جنگی را با خواست‌های انقلابی کارگران هماهنگ نمود. در قطعنامه‌ای که بدست این سه نفر گذشت، آمده بود: «وظیفه زحمتکشان و نمایندگانشان در پارلمان اینست که اگر نتوان از هیچ راهی از بروز جنگ جلوگیری کرد، از ایجاد بحران اقتصادی استفاده کنند. تا توده‌ها را در جهت برانداختن طبقه سرمایه‌دار برانگیزند».

روزا در سالهای بعد نیز از این نظر پشتیبانی نمود. از جمله در دادگاهی که به جرم فعالیت ضدنظامی او را محکوم کرده بود. زندگی روزا در این دوره در آلمان سخت پربار بود. اواخر ۱۹۰۷، روزا به تدریس اقتصاد در مدرسه‌ای که سوسیال-دموکراسی در ۱۹۰۶ ایجاد کرده بود، پرداخت. شاگردان بیشتر از کارگران، اعضای سندیکاها، دبیران حزب، و روشنفکران بودند. روزا از استادان برجسته بود و به‌جای دو معلمی درس می‌داد که بعلت فعالیت تحت تعقیب بودند. دروس او بعدها تحت عنوان «اقتصاد چیست» و «انباشت سرمایه» منتشر شدند. از ۱۹۰۷ تا ۱۹۱۲ روزا خود به تدوین این گفتارها پرداخت که قرار بود در ده فصل انتشار یابد. اما امروز شش فصل بیشتر در دسترس نیست. (۱)

۱. پس از قتل روزا، و هنگام حمله ضدانقلاب به خانه او، مقداری از این ابواب از میان رفتند. نسخه ناتمام این نوشته‌ها نخستین بار در ۱۹۲۰ توسط «بل لوی» بار دیگر در ۱۹۵۱ در آلمان شرقی و آخرین بار با ترجمه T. Edwards منتشر شد.

هرچه سیاست امپریالیستی غرب عمیق تر می شد و تدارك جنگ نزدیک تر، اختلاف میان سوسیال دموکرات های آلمان نیز افزایش می یافت. سخنگویان رسمی حزب از جمله کائوتسکی، هر روز به طیف راست متمایل تر می شدند و تحصیل آراء در داخل آلمان را به انقلاب سوسیالیستی مقدم می داشتند. در ۱۹۱۱ روزا لوکزامبورگ در برابر این جناح و دوست قدیمی خود، موضع قاطعی اتخاذ کرد و به اعتراض شدید علیه جناح برآمد.

چهارم اوت ۱۹۱۴ یکی از مهم ترین روزهای تاریخ سوسیالیسم جهانی و آغاز فعالیتی نوین برای روزا لوکزامبورگ بود، فعالیتی که او را به زندان های پی در پی افکند. در این روز سوسیال دموکراسی آلمان به هزینه جنگ در پارلمان رأی مثبت داد و بر سیاست امپریالیستی غرب گردن نهاد. هنگامی که لنین خبر را در روزنامه خواند، گمان بُرد پلیس آلمان آنرا جعل کرده است. روز اثناعاب و انتخاب بود. خط انقلابی نوین به رهبری روزا لوکزامبورگ آغاز بکار کرد.

در همان روز چهارم دولت گروه کوچکی از سوسیال-دموکرات های انقلابی در خانه روزا لوکزامبورگ گرد آمدند، از جمله: کلارازتکین، فرانس مهرینگ (۱)، کارل لیبکنخت (۲) و بدینسان نهضت اسپارتاکوس علیه تنگ و سیاست سازش با امپریالیسم پا گرفت. در ۱۰ سپتامبر ۱۹۱۴ یادداشت کوچکی با امضای این چهار نفر در روزنامه های سوئیس انتشار یافت، که موضع ضد حکومتی آنان را اعلام می داشت. در بهار ۱۹۱۵ «انترناسیونال» (۴) نخستین ارگان این گروه منتشر گشت و فوراً توقیف شد. شماره های بعد بصورت زیرزمینی چاپ و تکثیر می شد.

۱. در این تاریخ روزا لوکزامبورگ مقاله «Peace Utopias» را علیه جناح کائوتسکی نوشت.

۲. Frahz Mehring، که قبلاً از او یاد کردیم و همراه با روزا لوکزامبورگ مدیریت «انترناسیونال» را داشت. Karl Liebknecht (۱۸۷۱-۱۸۱۹) از جناح انقلابی سوسیال-دموکراسی. در ۱۹۰۷ به جرم «خیانت» به وطن محکوم شد، بعثت کتابی که تحت عنوان «میلیتاریسم و آنتی میلیتاریسم»، از جمله نمایندگان سوسیال-دموکراسی در پارلمان آلمان بود، و تنها کسی بود که به هزینه جنگ رأی منفی داد، در ۱۹۱۹ در ارتباط با اسپارتاکوس، همراه با روزا دستگیر شد و به قتل رسید.

4. Die International

اما روزا باز دیگر در ۱۹۱۵ راهی زندان شد. بدیهی است دولت آلمان در پی سرکوب اسپارتاکوس برآمد. در آغاز جنگ، روزا را به جرم گفتاری علیه جنگ به دادگاه احضار کردند برایش یکسال زندان نوشتند، اما دستگیر نشد. در اکتبر ۱۹۱۴ دادگاه تجدید نظر، حکم قبلی را تأکید کرد، و روزا در فوریه ۱۹۱۵، هنگامی که برای شرکت در کنفرانس جهانی زن، عازم هلند بود، دستگیر شد و به زندان زنان برلین افتاد. در اینجا بود که مقاله مهم خود را در «بحران سوسیال-دموکراسی آلمان» نگاشت که به گفته لنین «یکی از برجسته ترین آثار مارکسیستی است».

با زهائی روزا از زندان در ژانویه ۱۹۱۶، کارگران برلین آزادی او را که شش ماهی بیش نپائید، جشن گرفتند روزا بی درنگ به مبارزه پیوست. در اول ماه مه ۱۹۱۶ گروه اسپارتاکوس، کارگران را به تظاهرات ضد امپریالیستی فرا خواند. روزا و کارل لیبکنخت در صفوف اول بودند. کارل در حالیکه فریاد می زد: «نابود باد جنگ، نابود باد حکومت!»، دستگیر شد. در ۲۶ ژوئن، روز دادگاه، ۵۵۰۰۰ کارگر دوباره برلین دست به اعتصاب زدند، در اشتوتگارت هم تظاهرات دهقانی برپا شد. جنبش ضد امپریالیستی پیش می رفت و اسپارتاکوس نقش خود را بدرستی ایفا می کرد.

در ۱۹ ژوئیه ۱۹۱۶ نوبت روزا رسید که همراه با مهرینگ بازداشت شد. این طولانی ترین و آخرین زندان روزا لوکزامبورگ بود که بدون محاکمه تا نوامبر ۱۹۱۸ بطول انجامید. نخست او را به زندان زنان برلین بردند، که اطاقی تنگ و تاریک و بدون روزن بود؛ در ماه اکتبر به «ورنک» (۱) زندانی دوردست در یوزانی منتقل شد که باغچه ای داشت و وصفش در نامه های روزا آمده است؛ در ۱۹۱۷ به قلعه «پرسلو» انتقال یافت و به سلول انفرادی افتاده و حق هواخوری

۱. The Crisis in the German Social Democracy. که تحت عنوان "The Junius Pamphlet"

مشهور است.

نداشت. اما جسم بیمار روحیه ای قوی داشت و درباره «اقتصاد ملی» و «تاریخ لهستان» کار می کرد.

مقالاتش بصورت مخفیانه و زیرزمینی انتشار می یافت. در زندان به انقلاب روسیه می اندیشید که در راه بود و می نوشت: دو راه بیشتر نیست: «یا ضدانقلاب یا دیکتاتوری پرولتاریا، یا کادلین یا لنین!» عبارت دیگر «یا امپریالیسم یعنی انحطاط جهانی و یا مبارزه برای سوسیالیسم یعنی تنها راه نجات». وقتی بلشویکها پیروز شدند، با خوشحالی می گفت: «شانس آزادی من روز بروز در کاهش است ... اما رفقای من به آزادی رسیدند، و همین مرا از نشاطی بی آیش سرشار می کند». با همه اختلافاتی که با لنین داشت از او به بزرگی تمام یاد می کرد که: او بود که «جرات کرد»! تاریخ از لنین به عنوان مردی که به سوسیالیسم تحقق بخشید و «رهبری پرولتاریا جهان را بعهده گرفت» یاد خواهد کرد.

جنبش انقلابی در آلمان رو به پیش روی بود، ناآرامی در ارتش گسترش داشت، و کمیته های کارگری و ارتشی در فعالیت بودند. نظام سلطنت می رفت که برچیده شود. پس از مدتی حکومت پارلمانی روی کار آمد؛ آزادیهای سیاسی برقرار گشت؛ اجتماعات آزاد اعلام شدند. روزا لوکزامبورگ هم، در ۹ نوامبر ۱۹۱۸ زندان را ترک گفت، کارل لیبکنخت نیز همچنین. فردای آزادی روزا به گروه اسپارتاکوس در برلن پیوست، ده روز بعد اولین شماره «روته فاهنه» (۱) را انتشار داد و خواستهای خود را اعلام داشت. از جمله: مصادره فوری اموال حکومت قبلی، ایجاد گارد سرخ انقلابی، برقراری سازمان های کارگری و دهقانی، تجدید شوراهای کارگری و نظامی، دعوت از کارگران و دهقانان برای فراهم آوردن مقدمات حاکمیت پرولتاریا آلمان، تشکیل فوری کنگره جهانی کارگر... الی آخر.

اما ضد انقلاب در کمین بود و سرکوب را تدارک می دید: در برلن مدیران کمیته های کارگری و ارتشی دستگیر شدند؛ کمیته تحریریه «روته فاهنه» نیز بازداشت شد؛ تعدادی از نظامیان وابسته به

1. Rote Fahne

اسپارتاکوس به قتل رسیدند؛ خانه روزا لوکزامبورگ به محاصره بلیس درآمد و او مجبور بود همه روزه منزل خود را تغییر دهد، اما هنوز خوشبین بود.

کارگران شعار حکومت کارگری می دادند، اعتصاباتشان براه بود، و تظاهرات چند صد هزار نفری برپا می داشتند. اسپارتاکوس خود را آماده می ساخت تا رهبری جناح چپ کارگری را در دست گیرد. از این رو به تشکیل کنگره ملی برآمد، کنگره ای که از بطن آن حزب کمونیست آلمان تولد یافت.

در ۲۷ دسامبر، سربازان به دستور حکومت اطراف برلن را گرفتند و آماده سرکوب نهضت اسپارتاکوس شدند. روزا هنوز قریباً می زد: «خلع سلاح ضد انقلاب؛ مسلح شدن پرولتاریا، وحدت عمل نیروهای انقلابی!»

اما ضدانقلاب پیروز شد. در ۱۱ ژانویه روزا و کارل به یک خانواده کارگری پناهنده شدند. در اینجا بود که روزا لوکزامبورگ آخرین مقاله اش را تحت عنوان «نظم در برلن حاکم است» نوشت. در ۱۵ ژانویه، ساعت ۹ شب؛ گروهی سرباز به آن خانه حمله بردند. کارل را در باغ نیاتات کشتند. و روزا را با گلوله ای به سر به قتل رساندند و جسدش را در کانال انداختند.

کاریکاتوریست های زمان روزا را جلوه «خشم» و یا «سلیطه برانگیخته» می خواندند، دشمنانش به او لقب «روزای خونخوار» می دادند، برخی از دوستانش نیز او را به خشونت و سرسختی می شناختند. راست است، روزا با سازش بیگانه بود، چه در برابر دشمنان و چه در قبال دوستانی که از انقلاب روی برتافتند. اما کسانی که با روزا نزدیک بودند در او کمال انسانیت و محبت یافته اند. و در نامه های اوست که می توان این کمال انسانی را دریافت.

شهامت و پایداری او در تحمل ضعف جسمانی و شرایط سخت زندان نبود، بلکه در شور و نشاطی بود که از درون دخمه های تاریک به دنیای بیرون منتقل می کرد و می نوشت: «تاریکی شب، اگر به دیده

بصیرت بنگرند، مانند مخمل نرم و زیباست». بقول خودش انسانی که به ایفای تعهد و ادای مسئولیت برآمده است، آرامش و نشاط خود را باز می‌یابد و «غرق شدن در مصیبت‌های روزانه» غیرقابل تحمل است. هنگامی که نامه‌های غمگین بدستش می‌رسید، بر می‌آشفت و می‌کوشید روحیه مخاطب خود را تقویت کند. می‌گفت: «من در تاریکی دخمه‌ام به زندگی لبخند می‌زنم. گوئی با من رازی معجزه‌آساست» ، و «دل‌م می‌خواهد این کلید جادو را به شما نیز منتقل کنم... تا قدم را در زندگی آنچنان بردارید که انگار پای در چمنی رنگارنگ نهاده‌اید».

تحصیلات او در علوم طبیعی او را با دنیای پرندگان و گیاهان اُخت داده بود. این پیوند تا دم آخر با او ماند. روزا هماهنگی درون را از طبیعت آموخته بود، همان هماهنگی که در جنگل‌ها و پروازها و گردش ستارگان هست. نامه‌های او آنچنان آکنده از این شیفتگی است که در برابر این عواطف شدید، خودش می‌گوید: «شاید من بیمارم.. شاید من پرنده‌ای هستم که بصورت انسان در آمده‌ام» و می‌نویسد: «دنیا باید دگرگون شود.. اما آن انسان شتابزده‌ای که در حال دویدن بسوی هدف کرم کوچکی را پایمال می‌کند، مرتکب جنایت شده است».

در مهر و در خشم صداقتش یکسان بود. لوتیز کاتوتسکی به نقل می‌آورد: در کنگره سوسیالیست‌ها و در میان گفتگوهای داغ، ناگهان یادداشتی در کفش اگوست بیل انداخت. نوشته بود: «اگوست تو را دوست دارم!» سال‌ها بعد چه‌گواری می‌گفت: «شاید مسخره باشد، اما بگذارید بگویم که هر انقلابی راستین را احساسی از عشق عمیق هدایت می‌کند. غیر ممکن است بتوان تصوّر نمود که یک انقلابی صدیق از این خصلت عاری باشد». بارها از زبان روزا هم شنیدند که می‌سرود: «باید همچو شمعی بود کز دو سر می‌سوزد».

با همین شور به مرگ خود می‌اندیشید و می‌نوشت: همه امید من آنست.. که در جنگ خیابانی و یا در گوشه زندان بمیرم!
یعنی در مأموریتی که بر عهده دارم. «در زندگی اجتماعی،

همچنانکه در زندگی خصوصی، باید همه چیز را با آرامش و سربلندی
پذیرا شد.»

درباره مبارزات او بسیار گفته اند، درباره نامه های او هم باید
گفت که نگارنده آن نامه ها، جانی شقیقه بود، که دل باخت و جان
باخت، اما خویشان را نباخت، و از دنیای انسان ها و پرندگان «پرواز
را به خاطر سپرد».

درباره ترجمه *

اما درباره ترجمه باید متذکر شویم که ما این نامه‌ها را از شماره مخصوصی که نشریه «اسپارتاکوس» به زندگی و مبارزات روزالوگزامبورگ اختصاص داد، آورده ایم.

هیئت تحریریه

1- "La Vie Heroique de Rosa Luxembourg , La Revolution Russe",
in: Spartacus, N. 5, Mai 1948.

و برای تاریخچه زندگی:

2- "Rosa Luxembourg speaks", edited by Mary - Aliac Waters,
Pathfinder Press, Newyork 1990.

ورشو، زندان یلیس، ۵ نوامبر ۱۹۰۶ به لوئیز کائوتسکی.

«دوستان خیلی عزیزم: مدتهاست خبری از خودم نداده‌ام. عذر من ناآرامی‌های مدام و «ناایمنی حیات» است. که در اینجا همواره گریبانگیر ماست. در نامه نمی‌توانم چنانکه باید این جزئیات را شرح دهم: مشکلات عظیم در کار چاپخانه‌ها، دستگیری‌های همه روزه، تهدید به بازداشت و تیرباران! دو نفر از برادران ما چندین روز متوالی زیر این شمشیر دموکلس بسر آوردند. با اینحال امور به سبک‌گامی پیش می‌رود. در کارخانه‌ها اجتماعات بزرگ برپا شده: تقریباً همه روزه اعلامیه نوشته و چاپ می‌شود: روزنامه با اشکال زیاد اما همه روز انتشار می‌یابد اخیراً در فنلاند کنفرانس کوچکی با شرکت همه احزاب تشکیل شد. حاصلش چیزی جز روایت جدیدی از فکر «جبهه» نبود و طبیعتاً با شکست روبرو گشت. اما دست کم فرصتی برای درک آنچه در بطرزبورگ می‌گذرد، بدست داد. متأسفانه، بنظر می‌رسد که این نمایش مکاتبات تازه بطرزبورگ را در «ال-و» بصورت ریشخندی واقعی اشکار ساخت: هرج و مرج توصیف ناپذیر در تشکیلات، فراکسیون‌هایی که علیرغم هرگونه وحدت با یکدیگر درگیرند، و افسردگی عمومی. اما بین خودمان بماند. شما هم مصیبت تلقی‌اش نکنید. کافی است موجی تازه از حوادث برخیزد تا در بطرزبورگ هم با قدرت و شهامت بیشتری عمل کنند. بدبختی در اینست که سستی و تردید در خود آنهاست. جشن خانواده اندکی دیرتر از آنچه چشم براهش بودیم برگزار خواهد شد. هرچه هست از خوشامد‌هایی که «بیرتر»‌ها فرستاده‌اند، سپاسگزارم. بجا و بموقع منتقل خواهم کرد.

۱ منظور جریدة Liepziger volkzeitung است که به سردبیری Bruno Schoenlank یکی از دوستان خیلی ازادبک روزا احباب می‌شد. (مترجم)

در پترزبورگ و در اینجا جراحی جنبش از بیکاری گسترده
ایست که تنگدستی وصف ناپذیری بیمار آورده است.

در حقیقت من فقط می خواستم چند سطری اطلاعات درباره
اوضاع عمومی بدست دهم، تا به آنچه هم اکنون بیش از هر چیز مد
نظرم هست پردازم. اما می بینم در این نامه هم ممکن است در سبیل
حوادث غرق شوم. پس با تکانی جسورانه بخود می آیم و بعنوان
«موجود انسانی» از تو می پرسم: لوئیز عزیزم، حالت چطور است؟
[درباره تو] چند نامه اطمینان بخش از کارلوس (۱) دریافت کردم، از
او متشکرم. اما هنوز نگرانی در میان این همه آشفتگی مرا آزار می دهد،
با اینکه وقتی هم برای نامه نگازی نمی یابم. آخر یکباره ترا چه شد؟...
من هنوز تا به امروز نمی دانم. باید چیز بدی بوده باشد که عوارض آن
اینهمه طولانی بود... حالا بهتری؟ ناتوان شده ای؟ می بینی، این همه
سال که من آنجا بودم، تو همیشه با طراوت و شاد بودی؛ همینکه دور
دنیا راه افتادم، تو به این سختی بیمار شدی. چه دفعات که در بحبوحه
کار باین مسئله فکر کرده ام: اگر آنجا بودم، همه روزه، ساعت ها در
کنار تو می نشستم و با چه عشقی از تو پرستاری می کردم. امیدوارم که
حالا دیگر نیازی به پرستار نباشد. اگر می توانی چند سطری به نشانه
بهبودی برآیم بنویس، برای من نشاط بزرگی خواهد بود. شماها چی؟
امیدوارم حال بقیه خوب باشد. پسرها هنوز برآیم نامه نداده اند و اوقاتم
از این بابت خیلی تلخ است.

در اینجا «و» اصلاً بدست ما نمی رسد، «إل - و» را هم بندرت
دریافت می کنیم. اما درباره خودم، این روزها تصمیم گرفته خواهد شد
که آیا باید مدتی به پترزبورگ بروم و یا برای دو ماهی «بسوی خانه»^۱،
به خانه شما، بازگردم. بدیهی است تنها انگیزه ای که شخصاً مرا به
آنسو می کشد، شماست. وگرنه برای بقیه چیزها، راستش، از فکر
نشخوار مکررات و جزو بحث با سندیکای بیطرف (پوس و رکس
هويزر) (۲) تنم می لرزد.

۱. به لاتین در متن اصلی: "od penates"
۲. peus. Rexhoeuser.

برگردم سر حرفم: بینکاری: «اینست جراحی انقلاب.» (۳)
اما در عین حال، در اینجا، در میان توده‌ها يك احساس قهرمانی
خاموش و يك احساس طبقاتی پدیدار گشته است که دلم می‌خواست
به این آلمانی‌های عزیز نشان بدهم. از هر سو کارگران خودبخود به
توافق می‌رسند. کارگرانی که سرکارند، يك روز از دستمزد هفتگی خود
را به بیکاران می‌پردازند؛ و یا در جاهائی که کار به چهار روز در هفته
کاهش یافته، طوری ترتیب می‌دهند که کسی را اخراج نکنند و هر کدام
روزی چند ساعت کمتر کار می‌کند. همه این کارها طوری بسادگی،
بالاتفاق و طبیعی انجام می‌گیرد که «حزب» برحسب تصادف با خبر
می‌شود. در واقع، احساس همبستگی و برادری با کارگران روسی
بقدری گسترش یافته که اعجاب‌انگیز است حتی برای ما که در این
راه فعالیت کرده‌ایم. پدیده قابل توجه دیگر انقلاب در اینست که در
تمام کارخانه‌ها و بطور خود جوش کمیته‌های منتخب کارگری برپا
شده، که شرایط کار، استخدام و اخراج و غیره... کارگران را مقرر
می‌دارند. بعنوان مثال: همین اواخر مدیریت یکی از کارخانه‌ها در
صدد جریمه چند کارگر - بعلت تاخیر - برآمد. کمیته به مخالفت
برخاست. بدنبال آن کارفرما به کمیته «سوسیال - دموکراسی» و علیه
کمیته کارگری شکایت برد که «مطابق اصول سوسیال - دموکراسی»
عمل نکرده‌اند. چرا که سوسیال - دموکراسی برآنست که کار باید
درست و شرافتمندانه انجام گیرد. و در هر قدم همین است. بدیهی
است همه اینها پس از انقلاب و بازگشت به شرایط طبیعی تغییر
خواهد کرد اما جای پائی هم خواهد گذارد. در حال حاضر کاری که
انقلاب انجام داده، عظیم است. خصوصت طبقاتی عمیق تر و روابط
اجتماعی قطبی تر و روشن تر شده است. این مسائل را در «خارج»
درک نمی‌کنند! یگمانشان مبارزه روبه پایان است در حالیکه روبه عمق
است. در عین حال «سازمان دهی» بی‌آمان پیش میرود؛ تبلیغ
حکومت نظامی، سوسیال - دموکراسی فعالانه و به اشکال گوناگون،
سندیکای حرفه‌ای برپا می‌کند - همراه با دفاتر جایی عضویت، تبر،

۳. به فرانسه در متن اصلی: "Voilà la plaie de la revolution" Bruno

آئین نامه، و برگزاری جلسات منظم و غیره... فعالیت به گونه‌ای ادامه دارد که انگار هم اکنون آزادیهای سیاسی برقرار شده است. بدیهی است که پلیس، در برابر این جنبش توده‌ها ناتوان است. مثلاً در «لودز» (۱) در سندیکای سوسیال-دموکرات، هم اکنون ۶۰۰۰ کارگر ریسندگی به عضویت در آمده‌اند. در ورشو دیروز ۷۰۰ بنا و ۶۰۰ نانوا عضو شدند... درسن پترزبورگ برعکس، بنظر می‌رسد که فعالیت کاملاً «زیرزمینی» شده است و از همین رو تنگ است. البته باید گفت که در آنجا حتی امکان انتشار یک روزنامه و یا یک اعلامیه هم نیست. دلم می‌خواست همین حالا آنجا بودم و همه این مسائل را از نزدیک مطالعه می‌کردم.

افسوس، باید نامه را تمام کنم. اما خواهش دیگری دارم: کارلوس عزیز، به حساب ما [حساب حزب سوسیالیست لهستان]، چکی به مبلغ ۱۶۰۰ مارك و بنام اتوانگلمن (۲) بفرست. اما سفارشی، به آدرس همیشگی من، و فوری! درباره نامه ویلنا همه چیز روبراه است. با هزار بوسه و دوستی به همه شما. مخصوصاً برای تو لوتیز عزیزم:

روزای شما

---

1. Lodz.
2. otto Engelmann.

قلعه ورنك، ۲۶ ژانویه ۱۹۱۷
(همراه با مهر زندان)

«لوتیز عزیزم: دیروز مرا در برلن (البته در غیابم) به دادگاه احضار کردند. حتماً چند ماهی دیگر زندان خواهند داد. امروز درست سه ماه است که پس از سه بار نقل و انتقال در اینجا میخکوب شده‌ام. امروز به مناسبت سالگرد دو رویداد مشابه که از سالها پیش به سویم می‌آید و زندگی مرا دلبذیرانه قطع می‌کند، باید که تو نامه‌ای از من دریافت کنی! عزیزم، مرا ببخش که تو را این چنین در انتظار گذاشتم. مدت کوتاهی دچار بی‌غیرتی اسفناکی شده بودم. چند روز کولاک بیخ‌بندان داشتیم، و من انجان احساس ناچیزی و ناتوانی می‌کردم، که از ترس نابودی از سرما، دخمه‌ام را ترك نمی‌گفتم. در این حالت، طبیعی است که با بی‌صبری و دل‌تنگی چشم‌براه‌نامه‌ای گرم و دوستانه بودم. اما بدبختانه دوستان همیشه منتظرند که حرکت و اشاره نخستین از طرف من باشد. این فکر خوب، به هیچکس دست نمی‌دهد که بالبداهه دست بپلم شود... به استثنای هانس کوچولوی عزیز. اما شاید او هم دیگر بستوه آمده باشد که از دو سال و نیم پیش تا حال نامه‌هایی بفرستد که «به مقصد نمی‌رسند» و بی‌جواب میمانند. سرانجام نامه کوتاهی از سونیا به -ال (۱) رسید. اما طبق معمول ظنن شیشه ترك خورده داشت. من هم مثل همیشه از درون خود جستم و روبه بلندی‌ها سرکشیدم، و همه چیز روبراه شد. اکنون دوباره شاد و سرحالم. دلم تنها برای تو تنگ است، برای گپ‌زدن و خندیدن، انتظار که فقط ما دو نفر بودیم. من تو را هرچه زودتر به خنده وادار می‌کنم، هر چند لحن نامه‌ات بطور محسوسی اندوهگین بود.

۱. Karl Liebknecht

آیا هنوز آن شبی را که از خانه «بیل» (۱) باز می‌گشتیم و نیمه شب در خیابان‌ها آنهمه سروصدا راه انداخته بودیم، بیاد داری؟ تو می‌گفتی که وقتی ما سه نفر باهم هستیم، به تو احساس مستی دست می‌دهد. انگار که شامپانی زده باشیم. من درست همین را دوست دارم که بتوانم در تو این حالت مستی را برانگیزم، حالتی که زندگی برسر انگشت می‌نوازد، و انسان قادر است بهرکار جنون‌آمیزی دست زند. ما می‌توانیم سه سال از یکدیگر دور بمانیم، اما به نیمساعت دیدار، گویی که شب پیش باهم بوده ایم. دلم می‌خواست هم اکنون در چنین حالتی وارد خانه هانس نایوس (۲) می‌شدم، و با جماعت «میزگرد» او خنده را سر می‌دادم، همانطور که در ماه ژوئن گذشته وقتی از هانس کوچولو دیدن کردیم خندیدیم. بعدها هانس برایم نوشت که در راه جبهه [جنگ] و بیاد آن روز، در مقابل نگاه شگفت‌زده هم سفرهای خود در قطار، گاهی چنان به خنده می‌افتاد که خیال می‌کردند، دیوانه است. اما از شامپانی واقعی دیگر تا مدت‌ها خبری نیست. از وقتی که «فیسست» (۳) قربانی جنگ شد: گذشت دوران میخوارگی، گذشت سرودهای ولف (۴). گرچه من از آخرین «باده خواری» خودمان خاطره خوشی بدل دارم؛ در تابستان گذشته بود، وقتی که در «جنگل سیاه» اقامت داشتیم؛ يك روز «فیسست» همراه با «کوستا» (۵) [دختر کلارا زتکین] بدیدم در ویدباد (۶) آمد؛ روز عالی بود، بعد از ناهار در هوای آزاد دور يك بطری جمع شده بودیم، از روز آفتابی لذت می‌بردیم و خوش بودیم. آنکه بیش از دیگران می‌خورد، خود «میزبان سخاوتمند» بود. یکبار دیگر يك لحظه «فراموش نشدنی» را زندگی می‌کرد. می‌خندید، می‌چرخید، داد می‌زد، و پشت هم لیوان‌ها را به گلوی گشاد خود می‌ریخت. او بیش از هر چیز، از جماعت روز تعطیل یکشنبه که دور ما را در ایوان گرفته بودند، کیف می‌کرد و لاینقطع فریاد می‌زد: «ببینید این جماعت چطوری ما را ورندها می‌کنند، ایکاش می‌دانستند که این

1. August Bebel

2. Hans Naïvus

3. Faisst

4. Hugo wolf

5. Costa

6. Vidbad

خوشگذران کیست!» (۱) از همه بدتر اینکه تنها کسانی که نمی‌دانستند خود ما بودیم! نمی‌دانم صاحب هتل از کجا همچنانکه همان شب بمن گفت به هویت من بیچاره بی برده بود، و البته خیر را به خورد همه مشتریان هم داده بود. این رند با لبخندی پر از نقاهم و تشخص [میز] ما را اداره می‌کرد، سر بطری را ماهرانه می‌براند، و جماعت همانطور که حدس می‌زنی در برابر این باده‌خواری «سوسیال-دموکراسی» میخکوب شده بودند. و اکنون بهار برای سومین بار «نوارهای آبی خود را بر مزار» «قیست» به اهتزاز می‌آورد. او این ترانه (۲) را خیلی خوب می‌خواند، خیلی بهتر از «ژولیا کلب» (۳) که ما در «فرهنگستان آواز» شنیدیم. خاطرت هست؟ اما انگار مدتهاست ذوق موسیقی را نیز مانند خیلی چیزهای دیگر از دست داده‌ای سرت انباشته از نگرانی برای دنیائی است که به بیراهه می‌رود و دلت آکنده از زنج برای تصویری که شیدمن (۴) و شرکا ارائه می‌دهند. در هر حال هر کس برای من نامه می‌نویسد، می‌نالد و آه می‌کشد. و برای من مسخره‌تر از این چیزی نیست. آیا نمی‌فهمی که فاجعه بزرگتر از آنست که بتوان برایش تأسف خورد؟ من می‌توانم غمگین باشم وقتی «می‌می» بیمار است. یا وقتی وضع تو روبراه نیست. اما وقتی همه دنیا از پاشنه کنده میشود، من می‌کوشم به چگونگی و چرایی آنچه می‌گذرد پی ببرم، و اگر به تعهد خود عمل کرده باشم، آرامش و خوش خلقی خود را باز می‌یابم. «هیچکس را وظیفه‌ای بیش از توانائی اش نیست». (۵) برای من هر آنچه در گذشته شادی بخش بود، هنوز برجاست: موسیقی، نقاشی، ابرها، علف‌های بهاری، کتاب‌های خوب، می‌می، تو و هزاران چیز دیگر. در

۱. منظور روزا لوکزامبورگ است که در سفر اسم مستعار از جمله نام «روزالی لوبک» Rosalie Lubeck اختیار می‌کرد.

۲. سرودی از «هرگولف» که از او یاد کردیم که اشعارش را «ادوارد و موریک» Edouard Moerike ساخته بود.

3. Julia Culp

۳. Schiedmann (منظور فلیک سیدمن ۱۸۶۵-۱۹۳۷) سوسیالیست-راست‌گرا و رهبر حزب در آلمان است که علیه اسارت‌ناکوس فعالیت می‌کرد.

۴. به لاتین: «نمی‌توانم اجبارم». Ulisa Posse nemo obligatur.

نتیجه من همچون «کروزوس» ثروتمندم و تا آخر هم خواهم ماند. اینطور محو شدن در مصیبت‌های روزانه، برای من غیرقابل درک، و تحمل‌ناپذیر است. مثلاً نگاه کن، با چه آرامش خونسردانه، «گوته» خود را برفراز همه چیز نگاه می‌داشت. يك لحظه تصور کن که در طول زندگی بر او چه گذشت. مثلاً انقلاب کبیر فرانسه، که از نزدیک می‌بایست چشم‌انداز يك نمایش خونین را داشته باشد؛ سپس بین سالهای ۱۷۹۳ و ۱۸۱۵، این جنگ‌های پی‌درپی و بی‌آمانی که به دنیا منظره يك تیمارستان و دیوانگان رها شده از بند می‌بخشید اما در همه این مدت، گوته با چه آرامش، چه تعادل ذهنی به مطالعات خود در «تناسخ در نباتات»، «تئوری رنگ‌ها» و موضوعات بیشمار دیگر ادامه می‌داد. من از تو نمی‌خواهم مانند گوته به سرودن شعر برآئی. اما بر هر کسی ممکن است درک او را از زندگی بدست آرد و با عمومیت دادن به منافع به هماهنگی درون دست یابد و یا در این جهت بکوشد و شاید بمن بگویی: گوته يك مبارز سیاسی نبود. جواب خواهم داد: يك مبارز باید بیش از هر فرد معمولی، بکوشد تا خود را بالاتر از این چیزها قرار دهد، و گرنه در اولین منجلاب فرو خواهد رفت. بدیهی است منظور من مبارز بلندپرواز است و نه فرد بوقلمون صفت و از طیف «رجال بزرگ» که دور «میز گرد» خانه شما جمع می‌شوند. اخیراً هم یکی از آنها برایم کارت یادگاری فرستاده بود... بگذریم. (۱) از آن میان فقط خاطره توست که برایم عزیز مانده است. در عوض در آینده نزدیک يك برگ نقاشی «تورنر» (۲) از آلبوم خصوصی خودم برایت خواهم فرستاد. امیدوارم دست مراد نکنی، همچنانکه به تازگی برایم پیش آمده است. تصورش را بکن! يك برگ از آلبوم «لئو»ی (۳) عزیز را بمناسبت عید نوتل فرستادم.

و از خانم «ژاکوب» این پاسخ را دریافت کردم: «همراه با تشکر، پذیرفته نشد، این عمل هنرکشی است. نقاشی باید به آلبوم باز گردد».

۱. به انگلیسی در متن: Never Mind: (مهم نیست)، یا «بگذریم»

2. Turner 3. Leo.

انهم يك لثوى اصل! خیلی برانگیخته سدم. در اینجا من با گوته همراه
 که می سرود: «چه درنگ تو آنم داشت، ای دلدارم که بلخ سمرقند و
 بخارا و سکوه و مستی این شهرها را بتو هدیه کنم. اما از شاه هم بیرون
 که آیا حاضر است این هدیه را به تو ببخشد؟ او عاقل ترین و توانا ترین
 است. اما نمی داند چگونه می توان دوست داشت». (۱) لثو نه شاه
 است و نه «عاقل ترین» است، اما او هم نمی داند چگونه می توان
 «دوست داشت»... ما دو نفر می دانیم، مگر نه لولو؟ [لوتیزا]. پس اگر در
 یکی از این روزها هوس کنم که يك جفت از ستارگان آسمان را بر زمین
 کنم و بعنوان تکمه سردست به کسی هدیه کنم، دوست ندارم که فضل
 فروشی خشک، انگشت بعلامت همدار روی من بلند کند، که چرا نقشه
 نجومی مدرسه ها را بر هم زده ام؟

از دریافت آلبوم «گویتزر» (۲) که برایم فرستاده اید سخت
 خوشحالم. اغلب ورقش می زنم و بیش از پیش تشنه چیزهای دیگر
 می شوم. آیا برای «روبر» (۳) امکان دارد. چند تا از نقاشی های خودش
 را توسط اولین جنبنده ای که به سراغم می آید، بفرستد؟ خانم ژاکوب
 (۴) می تواند. آنچه را که «کرون-کسل»^۵ سرانگشتی انتخاب کرده
 است، برگزیند. قول می دهم که نقاشی ها را دست نخورده باز گردانم.
 راستی چرا یکی از این روزها خود «روبر» بیدار من نمی آید؟ در عین
 حال می تواند طرحی را که برای کشیدن تصویر من داشت، عملی کند.
 باور کن که از این فکر بدم نمی آید. من که خودم را در اختیار قفل
 زندان گذاشته ام چرا در اختیار طراحی او نگذارم. در هر حال دیدار
 این جوان که مانند شبم با طراوات است، احوال مرا خوب خواهد کرد
 حتم دارم که چون پسر آن نقاش وابسته به تأثر دربار است، می تواند
 اجازه ملاقات بگیرد. خلاصه اگر «کنت هولسن» (۶) چند کلمه سفارش
 بنویسد... البته همه این ها را محض شوخی نوشتم. «هانس نایوس»

۱ گوته: «دلیخانامه» از «دیوان تیرقی»، اقتباس از بیت حافظ: «اگر آن ترک سیرازی بدست آرد دل ما را - به حال هندوین بخشم سمرقند و بخارا را».

2. Greiner

3. Robert

4. J. Jacob

5. Kerr Von Kessel

6. Comte Hulsen مدیر تأثر

حاضر است بمیرد، اما خود را با من آشوبگر اعتراف نکند. البته «روبر» می تواند این اجازه را بدون وساطت هم بگیرد. اول پرسیم. تو در این باره چه کردی؟ در خواست [ملاقات] نوشتی؟ من بیشتر ترجیح می دهم که تو را در بهار ببینم، که این کلك حالت مهمان نوازتری دارد. کسانی که آشنا هستند، می گویند کشور زیبایی است. اما اکنون با گرفتاری حمل و نقل و با این هوای ناسازگار، برای تو مشکل بزرگی خواهد بود. تو از دیدن آنچه دوروبر مرا فرا گرفته است، تعجب خواهی کرد. گنجشکان همراهان وفادار من در جلوی پنجره اند. اکنون صدای مرا خوب می شناسند، وانگار آواز مرا دوست دارند. این روزها برایشان آواز «کتس» (۱) را از اُپرای فیگارو می خواندم. دست کم ۶ پرنده، روی بُته، جلوی پنجره ام نشسته بودند و بدون اینکه کوچکترین تکانی بخورند، تا آخر آواز مرا گوش دادند. خیلی عجیب بود همچنین به صدای من هر روز دو تا سار از راه می رسند. من هرگز سار را تا این اندازه اهلی ندیده بودم. می آیند و روی آهن پنجره ام دانه می خورند. من هم برای اول اوزیل ترانه ای بعهده گرفته ام که باید خوب از آب در آید. آیا می توان برای این جماعت دانه هائی از خورشید بفرستی؟ برای «منقار» خودم هم يك شیرینی جنگ سفارش می دهم از همان هایی که بارها برایم فرستاده ای. مزه مبهمی از بهشت دارد! اکنون که وارد مباحث عالی ظریف شده ام، این مطلب را هم که از من سلب آسایش کرده، بگویم: گویا در جهان ستارگان اغتشاشی رویداده که من در آن کاره ای نبوده ام؛ نمی دانم آیا با آن همه گرفتاری که «شیدمن» برایتان پدید آورده، توانستید به این مسئله توجه کنید که سال گذشته، دانشمند انگلیسی «والکی» مدعی شد که مرکز جهان را کشف کرده است: آن مرکز ستاره «کانویوس» از منظومه «آرگا» است، در نیم کره جنوبی است، فاصله نورش با ما پانصد سال است، و يك میلیون و نیم بار بزرگتر از خورشید است! من هیئت این ارقام را احساس نمی کنم و در برابرشان کاملا بی تفاوتم.

1. Comtesse 2. walkey. 3. Canojus 4. Arga

نگرانی من از آن مرکزی است که همه چیز به دورش می چرخد و جهان را به «گلوله» ای تبدیل می کند. برای من عین بی سلیقگی است که انسان جهان را بصورت گلوله، گلوله ای از خمیر سیب زمینی و یا یک بومب یخ زده مجسم کند. این تجسم قرینه ای در حالیکه در جهان «از همه چیز» هست، تصویری است کاملاً سطحی و خرده - بورژائی بعلاوه این دید به یکباره «بی انتهای» جهان را بریاد می دهد. زیرا «بی نهایت در شکل گلوله» به یاوه گوئی میماند. و حال من باید «بی نهایت» دیگری غیر از حماقت انسانی برای خودم مجسم کنم. همانطور که می بینی درست «نگرانی های حضرت کانت» را دارم. هانس نایوبس در این باره چه می گوید؟

برای من فوراً یک نامه خوب «رنگارنگ» بنویس. وگرنه تو را از تالار بزرگ قلب خودم که تو و «می می» در اطاقکی مخصوص جای گرفته اید، اخراج می کنم. خداوندا! نزدیک بود مطالب اصلی را فراموشی کنم. من هنوز آن «ترجمه» را تمام نکرده ام. فقط هفت برگ حاضر است که تازه باید رونویسی کنم آیا ناشر نمی تواند از روی همین چند صفحه قضاوت کند؟ اکنون دیگر: نقطه پایان.

می بوست
روزا

زندانی «ورنک»، ۱۵ ژانویه ۱۹۱۷ به: «سونیا لیبکنخت»^۱

امروز يك لحظه احساس تلخی بمن دست داد: سوت قطار ۱۹/۳ دقیقه از رفتن «ماتلید» خیرم کرد. مدتی مانند جانوری در قفس، طول دیوار دویدم، و ده بار «گردش» همه روزه را تکرار کردم. قلبم از این درد که من چرا نمی توانم از این جا دور شوم، فشرده. اما باکی نبود، مُشتی خورد و وادار شد که آرام گیرد. او مانند سگی تربیت یافته، به اطاعت آمیخته است. اما از من حرف نزنیم.

«سونیتشکا» آیا هنوز نقشه ای را که برای پایان جنگ داشتیم، بخاطر دارید؟ سفر با هم، به جنوب [ایتالیا]، و ما خواهیم رفت. میدانم شما هم رویای سفر ایتالیا را با من داشته اید. کشوری که برای شما زیباترین سرزمین دنیاست. اما من طرحی دارم که شما را به «کورس»^۲ بکشانم. حتی از ایتالیا هم بهتر است. کافی است پایتان به آنجا برسد تا اوریای جدید را فراموش کنید. مجسم کنید: چشم اندازی دلاورانه، با چند خط، با کوه ها و دره های تخت؛ در بالا توده صخره های عریان خاکستری رنگ؛ در پایین درختان با شکوه زیتون، گیلاس، و بلوط های صد ساله؛ و بر فراز همه اینها، آرامشی همچون آرامش قبل از پیدایش جهان؛ نه صدای آدمیزادی، نه صدای پرنده ای، تنها صدای جویباری کوچک که از میان سنگ، می گذرد، و بالا در میان شکاف صخره ها، زمزمه باد، همان بادی که بادبانهای کشتی «اولیس» را پُر می کرد. انسان هائی که شما خواهید دید کاملاً با طبیعت هماهنگ خواهند بود. ناگهان در پیچ و خم جاده ای کاروانی پیدا خواهد شد؛ نه

1. Sonia Liebknecht

2. Sonitschka مخفف «سونیا»

3. course

اهالی کورس همیشه یکی پشت دیگری راه می‌روند و نه دسته‌جمعی مانند دهقانان ما. معمولاً در پیشاپیش کاروان سنگی حرکت می‌کند. سپس بزی با گام‌های آهسته پیش می‌آید، و یا الاغی کیسه‌های اثبافته در بلوط حمل می‌کند. پشت سر این الاغ کوچک، قاطری در حرکت است که بر پشت او زنی طفل در بغل، کج نشسته و پاهایش آویزان است - زنی که مانند سروی بلند و بی حرکت، قدر است نگاهداشته. در کنار دو مردی که ریش بلندی دارد، با هنجاری محکم و آرام گام بر می‌دارد. هر دو خاموش اند. به سوگند خواهید گفت که خود «خانواده مقدس» است! در هر قدم مناظری این چنین به چشم می‌خورد. من به اندازه‌ای تحت تأثیر قرار می‌گرفتم که حاضر بودم زانو بزنم، چنانکه در برابر زیبایی همواره آماده اینکار بوده‌ام در این سرزمین «تورات» و عهد عتیق هنوز زنده است. ما هر شب در جاهای گوناگون خواهیم خوابید، تا خورشید به دقت طلوع ما را در جاده و در حال حرکت بباید. آیا از این فکر خوشتان می‌آید؟ من خوشوقت خواهم بود که این دنیا را بشما نشان بدهم.

زیاد مطالعه کنید. شما باید از طریق اندیشه نیز پیش بروید، و می‌توانید. شما همه طراوت و ذکاوت خود را حفظ کرده‌اید. حالا دیگر باید نامه را تمام کنم. در این روز شاد و خوددار باشید.

روزای شما

زندان «ورنك»، ۲ مه ۱۹۱۷

به «سونیا لیکنخت»

«آیا بخاطر می آورید که در ماه آوریل گذشته، يك روز ساعت ده صبح، من به هردوی شما تلفن کردم. تا خواهش کنم که با من برای شنیدن صدای بلبلی که در باغ نباتات مرتباً کنسرت می داد، بیائید؟ ما روی بُته ای انبوه، روی سنگ ها و لب چشمه ای کوچک که آب نرم نرمك در آن می رفت، نشستیم. بدنبال آواز بلبل ناگهان فریادی یکنواخت و دلخراش بگوشمان خورد. من مدعی شدم که باید صدای پرنده مُرداب باشد و کارل به من حق داد، اما هر چه کوشیدیم نتوانستیم بفهمیم صدای چیست.

تصور کنید، که چند روز پیش، صبح زود، همان فریاد یکنواخت دلخراش بگوشم خورد. قلبم از شدت شتاب و کنجکاوی به پیش افتاد. می خواستم بدانم بالاخره این پرنده ای که اینطور فریاد می زند، کدام است. تا امروز قرار نداشتم و بالاخره شناختم. این مرغ از پرندگان مُرداب نیست، بلکه نامش «تورکل» و از نوع زاغچه است. از گنجشگ کمی دُرشت تر است و نامش از اینجاست که وقتی خود را در خطر می بیند، می کوشد با ادا و اطوار مسخره و حرکات سر، دشمنان خود را بترساند.

تغذیه اش فقط از مورچه است که با زبان چسبناکش می گیرد، مانند خرس مورچه خوار. از این رو اسپانیایی ها این پرنده را «هورمی گیرو» (۱) یعنی مرغ مورچه خوار می نامند. در ضمن «موریک» (۲) در وصف این پرنده شعر زیبایی طنز آلودی سروده است که آهنگش را هم «هوگوولف» ساخته است. از روزی که هویت پرنده نالان را

۱. Treol نوعی مرغ بالارونده است.

2. Harmiguers

3. Moerike

شناخته ام، انگار بمن هدیه ای داده اند. شاید اگر شما هم برای کارل بنویسید، خوشحال بشود.

می برسید چه می خوانم؟ بیش از هر چیز کتابهای علوم طبیعی، جغرافیای نباتات و جانورشناسی. دیروز کتابی خواندم درباره علل نابود شدن نسل برندگان نغمه خوان در آلمان. کست جنگل ها، باغها و زمین که بیش از پیش در حال گسترش و شکل گرفتن است. همه امکانات طبیعی را برای لانه سازی و غذایابی از این برندگان می گیرد. بدنبال زراعت، رفته رفته درختان بوك، ایشر، خاروخاشاك و برگهای خشکی که به زمین می ریزند، از بین می روند. خیلی غمگین شدم. نه اینکه من نگران نغمه برندگان در جهت لذتی که انسان ها از آن می برند، باشم. بلکه نابودی ناگزیر و خاموش این موجودات كوچك و بی دفاع است که مرا رنج می دهد. تا جایی که اشک به چشمانم می آورد. این مطلب مرا بیاد کتاب آن استاد روسی بروفسور «سبیر» می اندازد که درباره علل نابودی سرخ بوستان در امریکای شمالی بحث می کند، و من این کتاب را زمانی که هنوز در زوریخ اقامت داشتم خوانده بودم. سرخ بوستان نیز همچون برندگان نغمه خوان بدست انسان متمدن رفته رفته از قلمرو خود رانده شدند و به مرگی خاموش و ستمگرانه محکوم گشتند.

اما شاید من بیمارم که این چنین و در برابر هر چیز، عواطف شدید نشان می دهم. گاهی احساس می کنم که «موجود انسانی» واقعی نیستیم. بلکه مرغ یا حیوانی هستیم که به صورت انسان در آمده ام. به باطن در گوشه يك باغچه، مانند باغچه این زنا ان، یا وقتی در کنستزاری بر همه روی علف ها دراز کشیده ام، بیشتر خود را به خانه احساس می کنم تا در يك کنگره حزبی. این حرف را به شما می توانم گفت. می دانم فوراً مرا خائن به سوسیالیسم نخواهید خواند خوب می دانید که در عین حال، امید من اینست که در مأموریتی که به عهده دارم بمیرم: یعنی در جنگ خیابانی و یا در گوشه زندان. اما باطناً من بیشتر به برندگان کوهی متعلق هستم، تا به رفقا. نه فکر کنید که مانند بسیاری از سیاستمداران که به ورشکستگی درون دچار شده اند، تنها

در طبیعت احساس پناه و آرامش می‌کنم. برعکس من در طبیعت، همچنانکه در میان آدمیان، انقدر خشونت می‌بینم که سخت رنج می‌برم. بعنوان مثال داستان کوچکی را که از فکر خارج نمی‌شود، برایتان شرح می‌دهم.

در بهار گشته بود، از گردش مزرعه باز می‌گشتم. از جاده‌ای ساکت و متروک می‌گذشتم، چشمم ناگهان به لکه‌ای سیاه و کوچک افتاد، و یکباره خود را شاهد فاجعه‌ای صامت دیدم، بدین شرح: سوسکی متلاشی روبه‌پشت افتاده بود، و نومیدانه دست و پا می‌زد. در حالیکه انبوهی مورچه روی او می‌لولیدند و نده زنده‌اش می‌خورد. تم لرزید، دستمالم را در آوردم و شروع به راندن این وحشیان کوچولو کردم. مورچگان به اندازه‌ای گستاخ و یک‌دنده بودند که مرا به پیکاری سخت و طولانی واداشتند. و بالاخره موفق به نجات این قربانی بیچاره شدم. او را روی علف‌ها خواباندم، دوتا پایش را خورده بودند! فوراً به راه افتادم. اما این احساس دردناک با من بود که شاید خوبی من در حق آن حیوان چندان هم نتیجه‌بخش نبود.

عصرهای طولانی از هم اکنون سر رسیده‌اند. چقدر آن زمان‌ها من این ساعات روز را دوست داشتم. در «سوردند» (۱) سار فراوان بود. در اینجا حتی یکی هم دیده و شنیده نمی‌شود. در طول این زمستان من به یک جفت سار غذا دادم. اما حالا رفته‌اند. در «سوردند» عادت من بر این بود که عصرها در این ساعت، در خیابان‌ها بگردم. چقدر زیبا بود. در آخرین ساعت بنفش روز، شعله‌های سرخ چراغهای گاز ناگهان روشن میشدند، و خجولانه به جهست و خیز می‌آمدند، گویی که از «عصر» احساس ناآرامی می‌کردند؛ در کوچه شبح گنگ دربارانی هراسیده سر می‌رسید و یا خدمتگاری، برای خرید شتابان خود را به دکان نانوائی و یا عطاری می‌رساند. کودکان مرد پینه‌دوز که با من دوستی داشتند، به بازی خود در بیرون ادامه می‌دادند، تا وقتی که صدائی قاطع از پیچ کوچی آنها را به درون خانه می‌خواند. در این ساعت روز معمولاً سارکی بود که نمی‌توانست آرام بگیرد، و مانند

طقلی بی ادب، فریاد می‌زد و از شاخی به شاخ دیگر می‌پرید. و من
هنوز در خیابان بودم، تا نخستین ستارگان را بر شمرم. و هیچ دلم
نمی‌خواست که هوا لطیف عصر را که شب و روز در هم می‌آمیزند،
ترك گویم و به خانه باز گردم.

سونتیسکا، بزودی برایتان نامه خواهم نوشت. آسوده و سرحال
باشید. همه چیز روبراه خواهد شد. برای کارل هم همین طور به امید
دیدار. تا نامه دیر.

روزای شما

زندان «برسلو» نیمه دسامبر ۱۹۱۷ به: «سونیا لیکنخت»

«هم اکنون یکسال از بازداشت کارل در زندان «کولو» می‌گذرد. در این ماه‌ها بارها به این مسئله فکر کرده‌ام. همچنین درست یکسال پیش بود که شما به دیدار من در زندان «ورنک» آمدید و برایم آن کاج زیبای نوئل را آوردید. این دفعه خودم یکی خریدم. ولی خوب حمل نشده و در نتیجه چند شاخه کم دارد. و البته قابل قیاس با کاج سال گذشته نیست. نمی‌دانم چگونه می‌توان هشت شمعی را که بتازگی خریده‌ام، آویزان کرد. این سومین نوئلی است که با روپوش زندان می‌گذرانم. اما به مصیبتش نگیرید، از همیشه آرام‌تر و با نشاط‌ترم. دیشب تا مدت‌ها بیدار بودم. این روزها هیچگاه قبل از ساعت یک بامداد به خواب نمی‌روم، در حالیکه باید ساعت ده در رختخواب بود. از این رو وقت زیادی دارم که در تاریکی شب به مسائل فراوان بیندیشم. به بین به چه فکر می‌کردم: با خود می‌گفتم: چقدر عجیب است که من همواره خود را سرمست از نشاطی می‌بینم، که علتی ندارد. چه، در دخمه‌ای تاریک و روی تشکی به سختی سنگ لمیده‌ام؛ در زندان و در اطراف من سکوت مرگ حکمفرماست. گوئی که در قبر آرمیده‌ام. بازتاب نور فانوسی که در طول شب جلوی در زندان می‌سوزد، روی سقف منعکس است، از دور گاه بگاه صدای قطاری بگوش می‌رسد و یا زیر پنجره‌ام صدای سرفه‌نگهبانی می‌آید که چند گامی به آرامی و سنگینی برمی‌دارد تا بایش به خواب نرود. زیر فشار چکمه‌های او شن‌ها چنان نومی‌دانه به صدا می‌آیند که انگار در شب تار و نمناک، ندای همه پریشانی‌ها و گره خوردگی‌های زندگی است که این چنین از درون برمی‌آید. در اینجا من به تنهایی آرمیده‌ام: در چین‌های تیره‌شب، در دلتنگی و اسارت. با اینحال قلبم از نشاط مبهمی در درون، در

طیش است. نشاطی آنچنان که گوئی در چمنی برگل و زیر آفتابی
رخسان در گردشتم.

من در تاریکی دخمه ام، به زندگی لبخند می زنم. گوئی بامن رازی
است معجزآسا. رازی که به یاری اش هر آنچه شریر و اندوهبار است
به خوشی و روشنی بدل می گردد. راز این نشاط را به عبث می جویم و
چیزی نمی یابم و در عجب میمانم و بس. اما گمان می کنم که این راز
جز خود زندگی نیست. تاریکی عمیق شب اگر به دیده بصیرت بنگریم،
پسان مخمل نرم و زیباست خش خش شن های نمناک به زیر گام های
آرام و سنگین آن نگهبان، سرود زندگی است، برای کسی که گوش
شنوا دارد. در چنین لحظاتی به شما می اندیشم و جقدر دلم می خواهد
این کلید جادو را به شما نیز منتقل کنم، تا بتوانید به هر موقعیت، آنچه را
که در زندگی زیبا و نشاط آور است، دریابید، تا شما نیز جهان سحر را
بشناسید و قدم را در زندگی آنچنان بردارید که انگاریابی در چمنی
رنگارنگ نهاده اید. این تصور از من بدور، که بخواهم در شما
شادیهای رویانی و زاهدوار برانگیزم. فقط خواستم نشاط درون و
پایان تاپذیر خود را به شما نیز منتقل کرده باشیم، تا خیالم از جانب تان
آسوده باشد و شما بتوانید پیچیده به بالا پوشی از ستارگان، از هر آنچه
در زندگی پست و خاکسار و نگران بار است، بگذرید.

نوشته اید که در پارک «ستگلitz» (۱) خوشه ای تمشک سیاه و برآق
و سرخ و بنفش گونه چیده اید. این تمشک های سیاه باید از آن
طایفه ای باشد که میوه هایش بصورت خوشه های سنگین و فشرده
است در میان برگ هایی که بادبزوار دور میوه را می گیرد، جای
می گیرند. شما باید این نوع را بشناسید. ممکن هم هست که این ها از
طایفه «تروئن» باشد. اینها هم بشکل خوشه های سخت آویزان
می شوند و توسط برگ های سبز و راست و دراز احاطه می گردند.
راست است که این تمشک ها سرخ هستند ولی وقتی فصل رو به پایان
است و وقتی خوب می رسند و شروع به پلاسیدن می کنند، برنگ سرخ
بنفش گونه در می آیند. برگ های شان کوچک و نوك تیز است و رنگ

1. Steglitz

رگ سبز تیره است. سطح خارجی آن به چرم می ماند و سطح داخلی ناهموار است.

سونتشکا، آیا شما «چنگال سحرآمیز» اثر «پلاتن» (۱) را می شناسید؟ آیا می توانید نسخه ای از این کتاب برایم بفرستید و یا بیاورید؟ یکبار کارل در باره اش صحبت می کرد، ولی گفت آن را در خانه خوانده است. اشعار «ژورژ» خیلی زیبا بودند. اکنون من می دانم شأن نزول مصرع: «در آوای سنبله های سرخ...» - که شما دوست داشتید به هنگام گردش ما در مزارع، بخوانید، چیست. آیا امکان دارد برای من «آمادیس نو» (۲) را هم رونویسی کنید؟ چقدر من این شعر را دوست دارم، مثل بسیاری اشعار دیگر که از «هوگولف» یاد گرفته ام. اما در دسترس نیست. آیا هنوز «لسنیگ. لژاند» (۳) را می خوانید؟ من دوباره «تاریخ ماتریالیسم» لانتز (۴) را از سر گرفته ام، که هم مرا برمی انگیزد و هم افکارم را بکار می اندازد و دلم می خواست که شما روزی می خواندید.

سونیای کوچک من، این روزها به شدت غمگین بودم: در حیاطی که من قدم می زنم، هر روز چند گاری ارتشی، انباشته از کوله های سربازی، رخت کهنه و پیراهن های که معمولاً آلوده به خون اند... از راه می رسند... این بارها در اینجا تخلیه می شود، محتوا را در میان زندانیان تقسیم می کنند، تا ما رفو کنیم. بعد برمی گردند و از ما پس می گیرند. چند روز پیش یکی از این گاری ها می خواست وارد حیاط شود. این بار گاری را به جای اسب، دو گاو وحشی می کشیدند. بار اول بود که من این حیوانات را از نزدیک می دیدم. از گاوهای ما نیرومندتر و هیکل دارترند. سرشان مسطح است و شاخ هایشان خیلی قوس دار است. از این جهت سرشان شبیه سر گوسفندان ماست. رنگ چهره شان کاملاً سیاه و نگاهشان ملایم است. سربازان گاری چی می گفتند این حیوانات را از رومانی آورده اند و دست آورد جنگ

1. Platen

2. "Nouveau Amadis"

3. La lessing - Legende

F. Albert Lange (۱۸۷۵-۱۸۲۸) فیروف کانت سناس آلمانی و سیاستمدار اصلاح طلب.

است. گویا دستگیری این حیوانات که به صورت وحشی می زیستند، کاری مشکل بوده، و مشکل تر از آن، آموخته کردنشان، بعد از این همه مدتی که از آزادی بهره مند بوده اند.

گویا به ضرب شلاق اهلی کرده اند، انقدر می زنند تا اعماق گوشت خود مفهوم «راه برو» را دریابند. هم اکنون در «برسلو» صدوینجاه رأس از این حیوانات نگهداری میشوند. اینها که به مرغزارهای سرسبز رومانی خو گرفته بودند، در اینجا باید با کمترین علوفه و با جیره ای سخت ناکافی بسازند. لایتنقطع از آنها کار می کشند و لدار به کشیدن هر نوع باری می کنند. بزودی خواهند مرد. چند روز پیش یکی از این گاری ها که بارش کیف سربازی بود وارد حیاط شد سنگینی بار به حدی بود که گاوها نتوانستند از آستانه در بگذرند. سربازی که همراهشان بود با سر کلفت شلاق آنچنان به جانشان افتاد که حتی نگهبان زن آزرده خاطر پرسید: چرا دل سرباز بحال این حیوان نمی سوزد. اما او با لبخند کریهی بر لب جواب داد: «راه دلسوزی برای ما انسان های بیچاره هم همین است» - و بار دیگر ضربات شلاق را با شدت هر چه تمام از سر گرفت. سرانجام گاوها موفق شدند از مانع آستانه عبور کنند، اما یکی از آنها زخمی شده بود. سونیا، ضخامت پوست این گاوها ضربالمثل شده است، با این حال این پوست پاره پاره بود!

در حالیکه گاری را تخلیه می کردند، گاوها بی حرکت و خسته برجای بودند. یکی از آنها، همان که زخمی بود، نگاه غمزده خود را به جلو دوخته بود. همه چهارش، دو چشمان سیاهش حالت طفلی را داشت که سخت گریسته باشد، طفلی که به شدت مجازات شده باشد، بی آنکه بداند چرا، و بکوشد خود را از عذاب و خشونت وحشیانه برهاند. من روی روی گاری آن حیوان ایستاده بودم، گاو زخم خورده بمن نگاه می کرد، اشک از چشمان من سرازیر شد، اشک های «او» بود. هرگز نمی توان در مقابل درد برادری آنچنان دردناک لرزید که من با ناتوانی جلوی این درد خاموش لرزیدم. مرغزارهای سرسبز و پهناور رومانی از دست رفتند، در آنجا آفتاب می درخشید، باد می وزید، برندگان طور دیگر می خواندند و ندای نغمه وار شبان دروور دست

طنین می انداخت. در اینجا: کوچه‌ای زشت، اصطبل‌ی گرفته، علوفه
امیخته به گاه فاسد، و بخصوص این مردان ناشناس هولناک، ضربات
شلاق، و خونی که از زخم تازه می‌ریزد. ای گاو بیچاره، ای برادر
بیچاره و محبوب من، اینک ماهر دو ناتوان و خاموشیم، هر دو در رنج و
درد و ضعف و دلتنگی متحدیم!

در طول این مدت زندانیان زن وحشت‌زده دور گاری را گرفته
بودند، به یکدیگر تهنه می‌زدند، و کیف‌های سنگین را برای حمل به
درون زندان تخلیه می‌کردند. اما آن سرباز هر دو دست خود را در جیب
فرو برده بود، با گام‌های بلند در حیاط قدم می‌زد و آهنگ کثیفی را با
سوت می‌نواخت. در اینجا بود که همه شکوه جنگ در برابر چشمانم
مجسم شد!

سونیشکا، خیلی زود برایم نامه بنویسید. می‌بوسمتان

روزای شما

نظم نوین

ویژه ۱

نامه‌های زندان

لوکزامبورگ، روزا

جیب اول: تهران، زمستان ۵۸

حق چاپ محفوظ است.